

Flemming Splidsboel Hansen

Den russiske verdensorden før og efter Ukrainekrigen

Den politiske debat i Rusland har i mange år haft et element om en kommende verdensorden. Der har generelt været enighed om, at tilstanden efter ophøret af den kolde krig var uholdbar, og at noget andet og mere blivende ville erstatte den påståede USA-ledede orden. Denne debat er blevet mere akut efter Ruslands invasion af Ukraine den 24. februar 2022. Ruslands præsident Vladimir Putin har efter invasionen rakt ud til især Det globale Syd, og han har ved en række lejligheder talt om en ny og mere demokratisk, inkluderende og respektfuld orden. Det er dog vanskeligt at vurdere, i hvilken udstrækning hans løfter skyldes behovet for at skabe nye alliancer, og hvor megen reel vilje der er i Moskva til at reformere fx FN-systemet og lade lande fra Det globale Syd få mere indflydelse.

Nøgleord: Rusland, Vesten, verdensorden, Det globale Syd, magtforskydning

Situationen i verden ændrer sig dynamisk, konturerne af en multipolær verdensorden formes. Stadig flere lande og folk vælger en vej med en fri og suveræn udvikling, som støtter sig til deres særegenhed, traditioner, værdier (Putin, 2022b).

Ruslands invasion af Ukraine den 24. februar 2022 har sat ekstra skub i en debat i Rusland om en ny verdensorden. Allerede før krigen var det en veletableret debat, som har fyldt godt i både politiske og akademiske kredse i Rusland i størstedelen af tiden siden ophøret af den kolde krig. Netop denne hændelse var systemforandrende, som det mest åbenlyst kunne ses i ændringen fra et bipolært system til et andet system. Karakteren af dette ”andet” er blevet diskuteret – fx unipolært (Layne, 1993, 2006), unimultipolært (Huntington, 1999) eller multipolært?

Det var oplagt, at systemforandringen også internt i Rusland gav anledning til en udveksling af tanker om og målsætninger for den eller de efterfølgende orden(er). Tabet af magt er blevet følt akut i Rusland, og den dominerende linje i russernes interne debat har fokuseret på, hvordan Rusland hurtigt kunne komme videre og eventuelt komme tilbage efter tabet af magt. Daværende udenrigsminister Ivan Ivanov formulerede det i 2000 således, at ”de nuværende

forandringer i verden falder sammen med en af de vanskeligste men uundgåelige perioder i Ruslands historie gennem mange århundreder” (Ivanov, 2001: 7). Ivanov talte i forbindelse med fejringen af tidligere udenrigsminister Aleksandr Gortjakov (1856-1882), hvis berømte besked til det russiske diplomatiske korps – ”Rusland surmuler ikke, men samler sig” – i 1990’erne blev genpræsenteret som en slags forsikring om, at der ville komme bedre tider med mere magt. Gortjakov blev udenrigsminister efter Krimkrigen (1853-1856), hvor Rusland led et stort tab af magt, og hvor det internationale system efterfølgende og som en konsekvens af dette forandrede sig.

De officielle fortolkninger af polariteten i det internationale system, som de fx er kommet til udtryk i Ruslands skiftende udenrigspolitiske doktriner, har beskrevet en ny strukturering af det internationale system, som er undervejs snarere end på plads. De officielle fortolkninger har indeholdt en uklarhed om, hvor systemet præcist har befundet sig i sin udvikling fra bipolaritet til multipolaritet, men de har til gengæld været helt enige om, at multipolariteten er den kommende indretning. Det er denne ubrudte fortælling om en ny multipolaritet undervejs – også illustreret ved det indledende citat fra en tale af Putin i august 2022 – som har fået den kritiske russiske journalist og redaktør Anton Barbashin (2022) til sarkastisk at notere, at ”there are three things you can watch forever: fire burning, water falling, and the world ‘becoming multipolar’”.

Putin selv synes også at have været inkonsekvent i sin beskrivelse af systemet. Fx annoncerede han i august 2022 for deltagerne i det Østlige økonomiske Forum, en årlig konference med fokus på udviklingen af det russiske Fjernøsten og Stillehavsregionen, at ”som afløser for den unipolære model, som har gjort ende på sig selv, kommer en ny verdensorden baseret på grundlæggende principper om retfærdighed og ligeværd, anerkendelsen af alle stater og folks ret til deres suveræne udviklingsmodel” (Putin, 2022c). Det synes tydeligt at indebære, at verden på et tidspunkt efter ophøret af den kolde krig har været unipolært, selvom dette muligvis ikke længere er tilfældet. Ved andre lejligheder, som fx her hans berømte tale på den årlige sikkerhedskonference i München i 2007, har han erklæret, at ”den unipolære verden, som blev foreslået efter den kolde krig, kom aldrig” (Putin, 2007). Her er vurderingen tydeligvis, at USA aldrig helt er lykkedes med at etablere den unipolære orden, som landet ellers ofte er blevet forbundet med efter den kolde krig (Layne, 1993, 2006).

Det er meget muligt, at den uklare linje skyldes, at Moskva simpelthen ikke har formuleret det endelige svar på spørgsmålet, ”hvad kom efter det bipolar system?” Men det er også oplagt at se det som politisk manøvrering, hvor forskellige aspekter fremhæves på forskellige tidspunkter: Det kan være et ønske

om at mobilisere samarbejdspartnere i en akut kamp mod unipolen USA – eller måske rettere dens utæmmede hegemoniske magt – eller et ønske om at invitere til en rettidig drøftelse af en ny orden muliggjort af en kommende multipolaritet, som Rusland ser blive skabt lige nu og her.

Den kommende forandring

Den russiske debat har været domineret af en afvisning af den orden, som har været efter ophøret af den kolde krig. Den russiske verdensorden før og efter krigen i Ukraine begynder derfor med en negation. Negationen har bidraget til at forklare, hvad en kommende verdensorden *ikke* indeholder. Negationen fylder meget i den russiske debat. Den fremtrædende russiske forsker Ivan Timofeev (2022) forklarer det således: ”I modsætning til Vesten tilbyder Rusland ikke en alternativ ideologisk menu”, og han tilføjer, at ”den aktuelle ’russiske opstand’ er baseret på utilfredshed med den liberale verdensordens etablerede status quo, eller rettere, dens individuelle konsekvenser for Rusland” (se også Flockhart, 2023).

Det samme har været tilfældet med den interne debat om Ruslands politiske system og kultur. Her har det mest fremtrædende argument været, at Rusland har været nødt til at afvise Vestens generelle normgrundlag, da det er uforeneligt med den russiske befolknings såkaldte traditionelle værdier og normer (Hansen, 2016). Det har dog været vanskeligt at formulere et positivt alternativ som erstatning. De to negationer er i stigende grad koblet sammen, således som det fx har kunnet ses i en tiltagende politisk afvisning af Den Europæiske Menneskerettighedskonvention og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol. Det kulminerede i juni 2022, da den russiske Duma besluttede at suspendere Domstolens jurisdiktion i landet. Forinden havde Rusland, i marts 2022, meddelt Europarådet, at landet ville trække sig fra Rådet og i øvrigt opgive sin tilslutning til Menneskerettighedskonventionen. Blot to europæiske lande, Rusland og Belarus, er nu ikke medlemmer af Europarådet.¹

Krigen i Ukraine er et afgørende element i og vendepunkt for debatten om en ny verdensorden, som den har udfoldet sig i Rusland. I sin kerne insisterer den russiske fortælling på, at krigen i Ukraine er udløst af en krise i den nuværende orden, og at verden er vidne til denne ordens allersidste krampetrækninger. Der er en næsten marxistisk-leninistisk lovmæssighed over argumentet, som det er blevet udfoldet i den russiske debat: Verdens orden efter ophøret af den kolde krig har været karakteriseret ved så omfattende indre modsætninger og spændinger, at det i sidste ende *måtte* falde sammen for derefter at blive erstattet af en ny orden.

Ruslands ambassadør til USA, Anatolij Antonov, hævdede i en artikel efter krigens start (Antonov, 2022), at ”den globale karakter af det, der sker, vidner om, at kilderne til den aktuelle konflikt ikke er i Ukraine. Der er tale om den USA-centrerede verdensordens fald. Og mere præcist om sammenbruddet for USA’s forsøg på at fastholde sin rolle som hegemon og udråbe sig selv til ’ledestjerne’ for alle stater”. I kernen af denne argumentation er Ukraine en brik i USA’s forsøg på at holde fast i den nuværende orden ved at holde udfordrerne af denne orden nede. I sin essens hævder denne argumentation, at Ukraine er et redskab for NATO, som igen er et redskab for USA, og det handler alt sammen om at fastholde den nuværende orden. Udenrigsminister Sergej Lavrov slog det hårdt fast i et interview, hvor han forklarede, at ”the US and NATO have always seen Ukraine as an instrument of containing Russia” (RT, den 30. april 2022).

Russiske politikere har i årevis advaret om, at de interne modsætninger og spændinger i den nuværende orden ville tage til i intensitet. I sin tale i München i 2007 forklarede Putin, at ”den unipolære model er ikke alene uacceptabel, den er også umulig i dagens verden”. Årsagen skulle ifølge Putin (2007) findes i det forhold, at ”modellen i sig selv er defekt, fordi den i sit fundament ikke har og ikke kan have et moralsk grundlag for den moderne civilisation”. En fortolkning af Putins ord vil være, at verden i dag ikke bare fordrer og heller ikke bare kræver en mere inkluderende orden – verden har *ret* til denne orden. Denne fortolkning forberedte også en plads til Rusland ved bordet, hvor de store problemer skulle håndteres, og de store beslutninger skulle træffes. ”Rusland surmuler ikke, men samler sig”, og når Rusland havde samlet sig tilstrækkeligt, ville USA se en fordel i eller muligvis endog være nødt til at invitere Rusland med ind i kredsen af samarbejdspartnere.

Det er interessant at bemærke, hvorledes den politiske fortælling om en ny verdensorden via den nuværende ordens sammenbrud bærer sin egen bekræftelse. Det gør den på den måde, at Rusland gennem årene har præsenteret ethvert angreb på den nuværende orden som en nødvendighed dikteret af omstændingerne. Ifølge Putin er den unipolære model ”defekt”, og forsøgene fra forskellige landes side, herunder Rusland, på at ændre den internationale orden er blevet præsenteret som forsøg på at håndtere ”defekterne”. Det er kun i nogen grad lykkedes – især naturligvis fordi USA aktivt og væbnet har modsat sig det – og i sidste ende er den internationale orden blevet helt uholdbar. Formuleret mere direkte er argumentet: ”Den internationale orden er uholdbar, og når vi gør oprør mod den nuværende orden, er det netop, fordi den er uholdbar, og vores oprør bekræfter, at den er uholdbar”. Invasionen af Ukraine bliver i og af Rusland forsøgt legitimeret på denne måde.

Fra hegemoni til inklusion

Negationen indeholder meget. Mest grundlæggende måske er den kommende orden ikke den regelbaserede orden, som russiske politikere og eksperter afviser. De afviser den ikke, fordi den er regelbaseret, men fordi den udtrykker Vestens selektive implementering af Vestens egne regler. Der er ingen grund til at formode, i det mindste ikke empirisk, at Rusland ønsker en tilstand med få eller måske endog slet ingen regler. I sin egen forklaring ønsker landet blot nye regler, som i højere grad afspejler dets interesser. Alternativt, men det siges naturligvis ikke, ønsker det en ikke-ideel orden, hvor andre og mindre magtfulde stater er bundet af reglerne, mens Rusland og andre kan bryde dem (Moyn, 2022).

Under et møde med Kinas præsident Xi Jinping på sidelinjen af topmødet i Shanghai Co-operation Organization (SCO) i Samarkand i Usbekistan i september 2022 udtalte Putin (2022d), at Rusland og Kina ikke blot vil acceptere ”nogle regler som nogen har opfundet og forsøger at påtvinge andre uden overhovedet at forklare, hvad reglerne er”. Andre russiske politikere og embedsfolk refererer også ofte til den regelbaserede orden; fx erklærede Sergej Narysjkin, chef for udenrigsefterretningstjenesten, i september 2022, at USA, ”blændet af sin kvasisejr i den kolde krig”, har forsøgt at ”påtvinge verden sin såkaldte ’regelbaserede orden’” (RT, den 8. september 2022).

Inden SCO-topmødet havde Putin også anklaget ”den gyldne milliard” – et populært udtryk som anvendes i den russiske debat som en betegnelse for det samlede Vesten – for at ville påtvinge resten af verden sin orden. Ved at benytte udtrykket ”den gyldne milliard” kunne Putin forsøge at delegitimere Vestens synspunkter ved to forhold: Vesten som privilegeret og Vesten som minoritet. I en tale erklærede Putin, at

Modellen med den såkaldte gyldne milliardens totale dominans er uretfærdig. Hvorfor skal denne ”gyldne milliard” ud af hele planetens befolkning dominere alle, gennemtrumfe sine regler for adfærd, regler bygget på en illusion om eksklusivitet. Modellen inddeler befolkninger i første og anden sortering, og derfor er den racistisk og neokolonialistisk i sit væsen, og i dens grundlag er en globalistisk, påstået liberal ideologi som stadig mere får totalitarismens træk (Putin, 2022a).

Her præsenterer Putin yderligere elementer i negationen. Den nye orden, lader han forstå med denne tale, skal være fri for dominans, eksklusivitet, inddeling af befolkninger i forskellige grupper efter værdi, racisme, neokolonialisme og totalitarisme. Ellers er kernen og de mere fremtrædende elementer i negationen afvisningen af stateres forsøg på at blande sig i andre stateres indre forhold

og, som en ekstrem udløber af dette, anvendelse af militær magt mod andre stater for at opnå ønskede udfald, herunder regimeskift. Begge elementer var indeholdt i Putins tale i München i 2007. Her forklarede han, at Rusland ikke kunne støtte ”indblanding i andre landes indre forhold, og især ikke pålæggelse af et regime, som afgør, hvorledes disse lande burde leve og udvikle sig”. Han tilføjede, at ”i dag oplever vi en nærmest uhindret hyperbrug af magt – militær magt i internationale forhold, en magt som kaster verden ned i et dyb af permanente konflikter” (Putin 2007). Disse elementer er gentaget igen og igen fra russisk side. Fx forklarede udenrigsminister Lavrov i et interview efter krigens start, at ”Ukraine er ikke det eneste sted i verden, hvor USA og dets allierede har forsøgt at opnå dette mål [med at gennemtvinge deres egen regelbaserede verdensorden]; han pegede på ”NATO’s bombninger af Jugoslavien i 1999, invasionen af Irak i 2003 og krisen i Syrien” som eksempler på det, han hævdede er Vestens ”destruktive politik” (RT, den 30. april 2022).²

Når de russiske politikere har defineret, hvad den nye orden *ikke* skal indeholde, hvad er så de positive elementer? I den tidligere citerede tale fra Putin (2022c) til deltagerne i det Østlige økonomiske Forum i april 2022 annoncerede han ”en ny verdensorden baseret på grundlæggende principper om retfærdighed og ligeværd, anerkendelsen af alle stater og folks ret til deres suveræne udviklingsmodel”. Suveræniteten har i mange år været et helt centralt begreb i den russiske debat, og ikke-indblanding bliver næsten entydigt fremhævet som dets definerende princip.

Debatten om suveræniteten går tilbage til i al fald de tidlige 0’ere, hvor russiske politikere og tænkere begyndte at tale om ”det suveræne demokrati”. I det lå en insisteren på, at Rusland ville udvikle sit eget politiske system uden indblanding udefra. En da fremtrædende russisk politiker formulerede det på denne tid således, at der i Vesten var fremkommet ”en farlig fornemmelse af at have fuldendt den verdensomspændende civilisations evolution og at have opnået et historisk og geopolitisk overherredømme” (Lusjkov, 2007: 199). Putins daværende rådgiver Vladislav Surkov, den måske førende tænkere om begrebet ”det suveræne demokrati”, kobledede det til begrebet ”politisk konkurrencedygtighed” og fremlagde en samlet fortolkning. Ifølge denne fortolkning var den USA-ledede verdensorden et redskab til at svække andre stater på den globale politiske markedsplads, og disse stater var derfor nødt til at forsvare sig selv ved at insistere på egen udviklingsmodel. Hvis de fulgte diktaterne fra USA – som USA med stor kraft insisterede på, herunder ved brug af militær magt – risikerede de deres egen undergang (Surkov, 2007).

På SCO-topmødet i Samarkand i september 2022 lagde Putin (2022d) til, at den nye verdensorden vil være ”harmonisk, mere retfærdig, socialt orienteret og

sikker”. Det er et nyt aspekt. Det fik den russiske avis *Neavisimaja Gazeta* (den 8. september 2022) til på lederplads at skrive om ”Rusland i rollen som den globale Robin Hood”. Avisen citerede fra Putins tale til det Østlige økonomiske Forum i april 2022 og forklarede læserne, at Putin da beskyldte Vesten for at forholde sig til ”udviklingslandene som til kolonier”. Avisen tilføjede, at Putin brugte eksemplet med den blokerede korneksport fra Ukraine, og at han havde forklaret, at ”havde det ikke været for Tyrkiets mellemkomst, var næsten alt kornet endt, ikke i de fattige lande, men i EU”.

Avisen tilføjede til sidst, at ”det vil altså sige, at i dette koordinatsystem bliver Rusland ’forsvareren af de fattige og foragtede’. Landet er klar til at brødføde de fattige afrikanere, men ’den gyldne milliard’ overfører kornet til sig selv”. Dagen efter kunne russiske medier citere Putin for, at Rusland var villig til at levere gødning helt gratis til udviklingslandene; ”præsidenten kaldte det uacceptabelt, at udviklingslandene er diskrimineret imod, når det gælder adgangen til gødning”, lød det fx i avisen *Kommersant* (2022).

Flere af citaterne fra Putin er fra hans taler på og omkring topmødet i SCO i september 2022. Denne organisation spiller en stor rolle i den russiske debat om en ny verdensorden. Det gjorde den før krigen, men efterfølgende er den blevet helt central. De oprindelige medlemslande er Rusland, Kina, Kasakhstan, Kirgisistan, Tadsjikistan og Usbekistan. Siden er Pakistan, Indien og Iran kommet med, og andre lande som Belarus og måske endog Tyrkiet er interesserede i medlemskab. Parallelt med dette rækker Rusland aktivt ud til Brasilien og Sydafrika (som begge er med i organisationen BRICS – Brasilien, Rusland, Indien, Kina og Sydafrika) foruden lande som fx Argentina, Mexico, Algeriet, Egypten, Indonesien, Malaysia og flere (Trenin, 2022). Der lyder endda røster – også fra politisk hold omend uforpligtende – om, at fx Indien, Brasilien og Indonesien bør blive optaget som permanente medlemmer af FN’s Sikkerhedsråd sammen med en eller to typisk uidentificerede stater i Afrika (Bordatjev, 2022).

Rusland lægger op til multipolaritet. Vurderingen synes at være, at systemet er rykket meget tættere på og er ved at tage form. Det er – som det fremgår af eksemplerne – tilsyneladende en meget inkluderende orden, hvor det geografiske fokus næsten udelukkende er på Det globale Syd. Her finder Rusland sine væsentligste allierede i kampen for at reformere det internationale system. Det er også et system med en betydelig *feel good*-faktor. Som med det hjemlige politiske system har russiske politikere haft svært ved at formulere en positiv og helstøbt vision for systemet. Negationen synes fortsat bærende.

Konklusion

Som demonstreret i artiklen har russiske politikere i høj grad italesat Ruslands invasion af Ukraine og den efterfølgende konflikt med Vesten inden for rammen af en kamp om en ny verdensorden. Emnet fylder meget i den aktuelle russiske debat, og det gør det vigtigt og relevant at analysere. Dette forhold skaber dog også udfordringer, for det er tydeligt, at de politiske meldinger er præget af situationen. Der er et klart ønske fra russisk side om at vinde støtte – især i Det globale Syd – og på baggrund af dette ønske har de russiske politikere på den ene side fremsat beskyldninger mod Vesten om neokolonialisme og racisme, mens de på den anden side har stillet landene i Det globale Syd i udsigt, at disse lande snart vil kunne agere mere frit i en ny russiskstøttet verdensorden, hvor de i øvrigt også vil få adgang til flere ressourcer. Det er vanskeligt at vurdere, hvor megen dybde der er i en række af de politiske udsagn, som russiske politikere har fremsat efter krigens start den 24. februar 2022.

Denne debat udfolder sig inden for en mindre men uhyre væsentlig ramme: Ruslands egen status som (tidligere) kolonimagt og dets forhold til sine (tidligere) kolonier. Størstedelen af de øvrige tidligere sovjetrepublikker har reageret på Ruslands invasion af Ukraine ved enten af undlade at ytre nogen form for støtte eller ved aktivt at kritisere krigen. Den mest bemærkelsesværdige reaktion er kommet fra Kasakhstan, hvis præsident Kassym-Jomart Tokaev på et tidligt tidspunkt efter krigens udbrud gjorde klart, at Kasakhstan ikke ville anerkende de ”kvasistatslige territorier” i Luhansk og Donetsk. Umiddelbart inden krigen havde Putin anerkendt de to såkaldte folkerepublikker i Luhansk og Donetsk som suveræne stater. Det var blandt andet sket med henvisning til deres selvbestemmelsesret. Men Tokaev afviste altså at følge det russiske eksempel, og det var blandt andet afvisninger af denne type, som fik Ruslands tidligere præsident og premierminister Dmitrij Medvedev til i august 2022 (i et senere slettet opslag på de sociale medier) at true Kasakhstan med at annektere dele af landet: ”Kasakhstan er en kunstig stat”, hævdede Medvedev og tilføjede, at landet er sat sammen af ”tidligere russiske territorier” (Medvedev, 2022). I september 2022 syntes Kasakhstan så at få en ny sikkerhedsgaranti, da Kinas præsident Xi under et statsbesøg i landet erklærede Kinas ”resolute støtte til Kasakhstans nationale uafhængighed, suverænitet og territoriale integritet” (Kinas udenrigsministerium, 2022).

I en tale i FN’s generalforsamling få dage inden Ruslands invasion af Ukraine advarede Kenyas FN-ambassadør Martin Kimani (2022) mod den kommende krig og mod at ændre eksisterende grænser. Han forklarede, at ”our borders were not of our own drawing. They were drawn in the distant colonial metropolises of London, Paris and Lisbon with no regard for the ancient nations

that they cleaved apart”. Det samme gør sig gældende for lande som fx Kasakhstan, Kirgisistan, Usbekistan, Tadsjikistan – og Ukraine. På den baggrund kan Ruslands seneste bidrag til debatten om en ny verdensorden risikere at blive udstillet for sin dobbeltmoral: Rusland insisterer på selvbestemmelse, inklusion og ligeværd ude i verden, men i sit nærområde, blandt de tidligere kolonier, ses landet i stigende grad som undertrykkende og ekskluderende og som en stat, som har ret til at agere på denne måde, fordi den ikke er ”en kunstig stat”.

For Rusland er der som minimum tre udfordringer med forsøget på at fremme en ny verdensorden. Den første udfordring drejer sig om fordelingen af magt og om krigen i Ukraine. Det er endnu højst usikkert, hvorledes krigen ender og dermed også, hvorledes den vil påvirke fordelingen af magt i det internationale system. Der står meget på spil for den internationale orden. Hvis Rusland kommer svækket ud af krigen – muligvis endog betydeligt svækket – vil det forringe landets muligheder for at påvirke debatten. Modsat naturligvis hvis Rusland skulle blive styrket af krigen.

Den anden udfordring er muligvis mindre. Det drejer sig om at formulere et positivt alternativ til den eksisterende orden. Meget har som nævnt været præget af lidt løse formuleringer og løfter om en bedre verden – især for Det globale Syd. Det har især været tilfældet med debatten, som den har udfoldet sig efter krigen start. Det er usikkert, om kvaliteten af den russiske debat vil være tilstrækkelig til at overbevise aktører som fx Indien og Brasilien om, at de alt i alt vil være bedre stillet under en russiskstøttet verdensorden. Der står meget på spil for disse lande, som kan være usikre på, om de bliver tilbudt noget, som er ringere end det eksisterende og velkendte,

Den tredje udfordring er, at Rusland skal accepteres som en troværdig eksponent for en verdensorden med en højere grad af selvbestemmelse, inklusion og ligeværd. Rusland har en problematisk historie som kolonimagt, og landets invasion af Ukraine har bragt denne historie frem i den globale bevidsthed. Som nævnt har Rusland et klart ønske om at vinde støtte – især i Det globale Syd – pga. krigen i Ukraine, men dets ageren i Ukraine er samtidig en mulig bremse eller endog stopklods for dette. I mange stater – herunder i en række tidligere sovjetiske kolonier – er vurderingen, at Ukraine nægtes de samme principper, som Rusland forsøger at udbrede som en del af en kommende verdensorden. Det slider naturligvis på troværdigheden.

Noter

1. Rusland trak sig dog fra Europarådet, netop som de øvrige medlemmer var ved at suspendere dets medlemskab.

2. For en alternativ diskussion af (de tre) forskellige ordensniveauer, se Flockhart (2023).

Litteratur

- Antonov, Anatolij (2022). Situatsija na Ukraine kak projavlenie krizisa miroporjadka. Moskva: Rossijskij sovjet po meshdunarodnom delam (20. juni).
- Barbashin, Anton (2022). Tweet (17. august); på @ABarbarshin
- Bordatjev, T. (2022). The US is no longer fit for purpose, but should it be abolished? *RT* (28. juli).
- Flockhart, Trine (2022). Ruslands krig i Ukraine – en verdensorden i transformation? *Politica* 55 (1): 5-14.
- Hansen, Flemming Splidsboel (2016). Russia's relations with the West: ontological security through conflict. *Contemporary Politics* 22 (3): 359-375.
- Huntington, Samuel (1999). The Lonely Superpower. *Foreign Affairs* (March/April).
- Ivanov, Ivan (2001). Rossija i mir na rubesje tysjatjetij, pp. 4-10 i A. Torkunov et al. (red.), *Mir i Rossija na poroge XXI veka*. Moskva: ROSSPEN.
- Kimani, Martin (2022). Statement on the Situation in Ukraine (21. februar). https://www.un.int/kenya/statements_speeches/statement-amb-martin-kimani-during-security-council-urgent-meeting-situation
- Kinas udenrigsministerium (2022). *President Xi Jinping Makes a State Visit to the Republic of Kazakhstan* (15. september).
- Kommersant* (2022). Putin: Rossija gotova besplatno peredat udobrenija razvivajusjtjimsja stranam (9. september).
- Layne, Christopher (1993). The unipolar illusion: Why new great powers will rise. *International Security* 17 (4): 5-51.
- Layne, Christopher (2006). The unipolar illusion revisited: The coming end of the United States' unipolar moment. *International Security* 31 (2): 7-41.
- Lusjkov, Yu (2007). My i zapad, pp. 195-207 i L. Poljakov (red.), *Pro suverennuju demokratiju*. Moskva: Evropa.
- Medvedev, Dmitrij (2022). Opslag på Telegram (2. august). <https://t.me/bloodysx/21272>.
- Moyn, Samuel (2022). The “rules-based international order” doesn't constrain Russia – or the United States. *The Washington Post* (1. marts). <https://www.washingtonpost.com/outlook/2022/03/01/ukraine-international-order-un/>
- Nezavisimaja Gazeta* (2022a). Putin khochet pereuchredit ne tolko Ukrainu, no i mezhdunarodnoi-pravovoi poryadok (27. februar).
- Putin, Vladimir (2007). *Speech and the following discussion at the Munich conference on security policy* (10. februar). <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/copy/24034>.

- Putin, Vladimir (2022a). Forum ASI "Silnye idei dlja novogo vremeni" (tale, 20. juli). tilgængelig på http://kremlin.ru/events/president/transcripts/community_meetings/69039
- Putin, Vladimir (2022b). *Obrasjtjenie k utjastnikam i gostjam X Moskovskoj konferentsii po mesjdunarodnoj bezopasnosti* (tale, 16. august). <http://kremlin.ru/events/president/transcripts/69166>.
- Putin, Vladimir (2022c). Utjastnikam, organozatoram i gostjam VII Vostotjnogo ekonomitjeskogo foruma (tale, 29. august). <http://kremlin.ru/events/president/letters/69224>.
- Putin, Vladimir (2022d). v Samarkanden a poljakh sammita ShOS Vladimir Putin i Predsedatel Kitajskoj Narodnoj Respubliki Si Tszinpin proveli dvustoronnie peregovory (tale, 15. september). <http://kremlin.ru/events/president/news/69356>.
- Surkov, Vladislav (2007). Suverenitet – eto polititjeskij sinonim konkurento-sposobnosti, pp. 33-61 i Leonid Poljakov (red.), *Pro suverennuju demokratiju*, Moskva: Evropa.
- Timofeev, Ivan (2022). It's about more than Ukraine, Russia is staging a rebellion against the West and its liberal order. *RT* (15. juni).
- Trenin, Dmitry (2022). How Russia must reinvent itself to defeat the West's "hybrid war". *RT* (23. maj).